

מלחמה - אתחלתא דנאולה (מגילה ז' ע"ב)

מלחמה שלום

תיבה אחר תיבה בסוד אחדות הבריא

אגד

כי הקהילה וההתאגדות יש בה מעלת וסגולת טהרת מקוה ממש, בהיות אשר עיקר טהרת המקוה הוא כדברי הרמב"ם ז"ל (הל' מקואות פ"א, ה"ב) שמביא נפשו במי הדעת, פירוש דעת הוא ביטול, עיי"ש.

מכח האגודה מאיר אור השלום

וזה כחו של גד; מחד פרוז, גד מלשון כריתה, גדו אילנא (דניאל ד, יא). ולכן עסקם במלחמה תמיד, ובאופן של 'חלוצים למלחמה'. אולם מאידך מאיר בהם אור החיבור (אגוד), שאף בשעת המלחמה הורגים באופן של חיבור (כנ"ל).

ולכן אמרו רבותינו (עין תרגום, ורש"י בראשית שם), שישוּב עם כל גדודיו אגודים יחד, כי גם בשעת מלחמה הוא מאיר אור של חיבור ואגוד. ומכיוון שכולם מחוברים ההדדי, כולם חוזרים. וזהו אור השלום בזמן מלחמה; כאשר גדוד מאוגד נלחם, מאיר בו אור של שלום בתוך במלחמה.

שורש האגודה מכח מצוות תפילין

והשורש לאגודה זו של אחדות, כתב בקול אליהו (דברים פרשת וזאת הברכה אות קלב), וז"ל, אמרו חז"ל (מנחות לו ע"א) דהיסח הדעת והפסק בין תפילין של יד לתפילין של ראש עבירה הוא בידו וחוזר עליה מערכי המלחמה, לכן מספר כאן לרמז שבידיהם לא היה אף העין הזה, לכן היה אצלם מדה כנגד מדה, לטרוף הזרוע אף קדקוד בבת אחת בלי הפסק. להתבונן כי הוא מחמת שלא הפסיק בין תפילין של יד לתפילין של ראש, עכ"ל. ותפילין דייקא שהוא מלשון חיבור, 'צמיד פתיל', והוא השלום בין ראשו לגופו.¹

גדוד מלשון אגד, ומתגלה בפרט בשבט גד

גדוד הוא מלשון – אגד. כי אין דרך לצאת למלחמה כיחיד, אלא כרבים המאוגדים יחדיו.

וכתיב (בראשית מט, יט) בברכת יעקב לגד: **גִּדְדוּ גִּדְדוּ**. ופרש"י (שם), וז"ל, גדודים יגודו הימנו, שיעברו הירדן עם אחיהם למלחמה כל חלוץ עד שנכבשה הארץ, עכ"ל.² וברמב"ן (שם) כתב, וז"ל, כי גדוד יגודנו תמיד, שיהיו לו מלחמות רבות ופשט גדוד עליו בארצו, עכ"ל.

וכן הצורה שבה גד נלחמים והורגים במלחמה הוא באופן של אגד; כמ"ש בצרור המור (בראשית פרשת ויחי), וז"ל, יעקב בירך לגד גדוד יגודנו, כשיוצאין למלחמה נוצחין והיו הרוגיהן ניכרים מפרק הראש עד הזרוע. וכן ברכו משה וְסָרַף וְרָעָא אֶף קָדְקָד (דברים לג, כ), עכ"ל.³

אגוד - עקוד

והיינו שהורגים את שונאיו באופן של אגוד – עקוד, ששורשם אחד.⁴ כמ"ש בתורת משה (לחח"ט, בראשית כב, ה), וז"ל, נָשְׁבוּ לָכֶם פֶּה עִם הַחֲמוֹר וגו' וְנִלְכְּוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו. כי היה זה ביוה"כ יום העקידה (מלשון עקוד), ואז תלוי הכל בהיותם אגודה א', ע"כ העיד הכתוב פעמים וְנִלְכְּוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו, עכ"ל, עיי"ש.

ובכל מ' ימים הללו שבין ר"ח אלול ליוה"כ, אנו בבחינת 'אגודים בצרה' לשפוף תחינה. ובתפילת ר"ה ויוה"כ אנו מבקשים בפרט – 'ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם'.

וכן בשעה שאדם טובל במ' סאה, על דרך כלל על מנת להכניס כל גופו בתוך המים, הוא נדרש לקפל גופו מעין עקוד, והבן. וטעם זה להיפך, כאשר יש התאגדות דקדושה מתעורר מעלת טהרה במקוה. כמו שביאר באמרי מנחם (ויקהל, אות ח), וז"ל, תיבת ויקהל שעולה 'מקוה', היינו

^א עיין באור החיים (בראשית מט, יט), וז"ל, מבליע ברכתו בשמו ופירוש גד לשון גדוד פירוש מחנה ולשון גדייה, ולשון משיכה, ולשון היקף שכולם במשמעות גד, ועיין בערוך בפירוש תיבת גד, עכ"ל. וע"ע לקמן.

^ב מדרש אגדה (בראשית מט, יט), וז"ל, זה שבטו של גד, בשעה שהיה אחד מהם יוצא למלחמה, היו הורגין בלא חרב ובלא חנית, אלא בזרועו, שכל מי שמכה אותו לא היה חי, שנאמר וטרף זרוע אף קדקוד (דברים לג, כ), לפיכך כשעברו ישראל את הירדן לא היה חלוץ אלא בשבט גד, עכ"ל.

^ג שכל טוב (בראשית מט, יט), וז"ל, גד גדוד יגודנו. גד לגדוד אויביו יגוד ויחבל אותו, עיקר מלת יגודנו ומלת יגוד, מדוברות על אופן חבלה והשחתה, ודומה להן וְנִתְגַּדְדוּ קְמִשְׁפָּטָם (מלכים א יח, כח), גדו אילנא (דניאל ד, יא), לא תתגדדו (דברים יד, א), וכן לעלות לעם יגודנו (חבקוק ג, טז), וכן תרגם יונתן בן עוזיאל בלשון שברון, עכ"ל.

^ד עיין בלשם שבו ואחלמה (ספר הדע"ה, ח"א, דרוש ד', סימן ה' אות א').

^ה וכן שעת מלחמה נקראת 'עת צרה', ובו מתגלה 'אגודים בצרה'.

^ו ועיין בפנים יפות (בראשית מט, יט), שכתב שמטעם הכי נולד גד מהול, וז"ל, וז"ש בגד שנוולד מהול ממילא היה גדוד ומ"מ הוא חשוב כאילו יגודינו והוא יגוד עקב שהוא טהרת הלב כדכתיב בירמיהו [נ, ט] עָקֵב הָלַב מִפֶּל גּוֹי, ולהיות כי הוא סוד אות תפילין שהוא על הזרוע נגד הלב וקשר על הקדקוד שהוא מול עורף לטהר את הלב ואת העורף, ויש בזה רמז משאחז"ל [ע"ז כה ע"א] ידך בעורף אויבך איזה מלחמה שהוא נגד עורף הוי אומר זה קשת ורמז על קשר של תפילין, והיינו מ"ש משה רבינו ע"ה בברכת גד [דברים לג, כ - כא] בְּרוּף מְרָחֵב גֵּד קְלָבִיא שְׁכֵן וְסָרַף וְרָעָא אֶף קָדְקָד, עכ"ל, עיי"ש.

^ז ועיין במהרי"ל דיסקין (בראשית מט, יט), וז"ל, והוא יגד עקב ר"ל שמשבט גד יצא אליהו הנביא במהרה יבוא ויגאלנו, והוא יאסוף את ישראל בעקבא דמשיחא, ויגוד ר"ל יעשה אותם גדודים גדודים (או ר"ל יגוד מלשון יאגוד וחסר פה אלף ור"ל יעשה אותם לאגודה אחת כמאמר חז"ל סוף עדיות כי אין אלי' בא אלא לעשות שלום בעולם), עכ"ל.